

NOVA TAKTIKA KOMINTERNE PODŽIG REAKCIJI

Moskva s Finsko napačno računala in se ukanila

POLJSKI GENERALI PRESENEČENI SRAMU VSLED ODPORNOSTI MALE FINSKE VEĆI VELESILI, KOT JE NEMCIJA. — NEISKRENA ITALIJA. — STISKE LIGE NARODOV

Moskva se je v svojih manevrih s Finsko ukanila. Bila je prepričana, da jo bo dobila pod okrilje brez vojne. In če pa že pride do vojne, da bo Finska na kolonih v par dneh.

Račun brez krčmarja

Ampak Finska je demonstrirala taklico odpornosti, da je postalo vrhovnemu povejstvu sovjetske armade že kar nekam nerodno, tuji novinarji pa spet pišejo o "čistkah". Neprijetno je tudi poljskim generalom. Njihova država je štela nad trideset milijonov več ljudi, kakor Finska, pa se Nemci niso mogla uspešno upreti niti v eni bitki, dočim se je Finska s svoimi tri in pol milijonoma prebivalci v bran proti ogniom premočni Rusije in toliko silo, da jo je občudoval ves svet.

"Ljudska vlada" brez zaslombe

Dočim je bila poljska vlada res brez' zaslombe med ljudstvom, je prebivalstvo Finske s svojim režimom na celi črti. "Ljudska vlada", ki je bila imenovana za novo finško "demokratično" republiko v uradu kominterne in pozvala na pomoc proti zatiralcem sovjetsko armado, je brez zaslombe med finskim narodom. Seveda, kadar bo poplavljena, bo ljudstvo osojevalec pozdravljal, ker je varnejše kakor pa nasprotni sovražniku, proti katemu ne moreš ničesar več.

Kdo pomaga Finski?

Odporn finske armade je umenvno vzbudil v javnosti vprašanje, kdo jo zalaže. Propaganda, posebno ruska, je trdila, da ji pomagajo Anglia, Švedska, Italija in tudi Nemci. V resnicu je dobila v teh par tednih prav malo vnanje pomoci. Nemci, ki je pred vojno Finski res prodala nekaj muničije, katera je bila zanjo naročena v Škodovih tovarnah še ko je bila Češka samostojna, je zapretila Švedski, naj bo v vojni med Finsko in Rusijo neutralna. Vzlič temu je propaganda vztrajala dalje v trditvi, da je Nemcija ena glavnih podpornic finske republike, in da je Italija poslala Finski preko Nemcijske par sto aeroplakov z odobravljajo.

brenjem in sodelovanjem vlade v Berlinu.

Zgrajanje Italije

Vzrok, da se je italijanska vlada vrgla v propagando proti Rusiji in ji služi pri tem napadenia Finska te za moralno sredstvo, je njen strah pred russkim prodiranjem na Balkan. Doslej je Mussolini smatral, da si ga bo delil edino s Hitlerjem. Pred nekaj dnevi je posvaril njegov urednik Gaida tudi Anglijo, da naj drži prste proč od balkanskih dežel, češ, da jih bo Italija branila ne le pred Russijo nego prav tako pred Anglijo, ki si jih skuša gospodarsko podjavljati.

Italijanska propaganda v prid Finske je torej hinavstvo, kajti to, kar danes počne Rusija s Finsko, je storila Italija z Etiopijo, potem z Albanijo in namerava storiti nad katerikoli druga dežela v bodoče, čim si bo svesta zmage.

Liga narodov spet na preizkušnji

Finski je sicer v njeni stiski vsaka pomoč dobrodošla, tudi italijanska, ako bi kaj izdala. Zato je finska vlada podrezača tudi društvo narodov, čigar temeljna naloga je ščititi pridružene dežele pred napadniki. Tajnik lige, francoski državni Avenol, jo je sklical k posebnemu zasedanju, ki se je pričelo prošli pondeljek. Predsednik sedanjega vrhovnega končilige narodov je sovjetski poslanik Londonu Ivan Majski, ki pa se po nalogu svoje vlade ni odzval. V Moskvi so izjavili, da je sklicanje lige v tem slučaju insult na Rusijo, Finska pa zahteva, da liga stor: vse v svoji moži, da se Rusijo kaznuje po zasluženju. Argentina zahteva skupno z nekaterimi drugimi južnoameriškimi republikami, da Rusijo izključi iz lige, če pa tega ne stor, bodo odstopile. V tem slučaju bi bila Rusija tretja velesila, ki bi šla iz lige, ali bila izključena iz nje vsled osojevalnih napadov. Ostale tri so Nemcijska, Japonska in Italija.

Zaveznički zadregi

Angliji in Franciji je zahteva Argentine neprjetna. Rusijo pa pustili v miru, ko si je s Hitlerjem poslala Finski preko Nemcijske par sto aeroplakov z odobravljajo.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

V TEJ ŠTEVILKI

Članek o težavah mednarodno organiziranega delavstva na 2. strani.

Ali ima klub št. 49 JSZ v Collinwoodu in izgleda za uspevanje? Komentari k temu je na 2. strani.

Kaj je s Finsko? Mar je le orodje, ali je njen junak? Odporn res vreden občudovanja? Citajte mnenja o njih v tej številki.

Kerma Teleban se je oglasil v tej številki.

Citajte tudi razne druge članke, dopire in poročila v tej številki in jo potem ponuditij prijetjem s pripomgom, da naj se naroča na ta list.

"V SILI SE VSE PREBIJE..."

Neka družina v Clevelandu, Fisher po imenu, atje 13 oseb. Oče je bolan in se zdravi v Kanadi, pravi poročilo. Mati preživlja sebe in 11 otrok z vsoto \$8.98 na teden, ki ji daje relifni urad. Na sliki sta dva njena otroka. Mati baje pravi, da se v sili shaja tudi s to malo vnotico.

IVAN VUK PREMINUL

V Ameriškem dramaskem kaledarju za leto 1940 ima Ivan Vuk dva prevoda. Poslali je nam še meseca junija in ob nem v pismu potožil, da je težko bolan.

Iz Delavske Politike, ki prihaja zdaj zaradi vojne v Evropi največkrat z znanimi znameni, posnemamo, da je ta naš dolgoletni zvesti sotrudnik preminul po dolgem bolezni dne 12. novembra t. l.

Ameriški družinski koledar, Majski Glas in Proletarec ga bodo pogrešali, dasi imamo tu za objavo še mnogo njegovih spisov.

Ivan Vuk je bil proletarski pisatelj in doživel mnogo gremkih dni. Med vojno je bil na fronti in dobro vjetnik v Rusiji. Po vojni se je boril za obstanek in se uveljavljal v raznih delavskih listih. Nekatere je tudi urejeval. Osebne in druge težave so ga primorale puščiti aktivnosti in je končno urejeval samo še glasilo vojnih invalidov, med katerimi je bil tudi sam. Nato se ga je lotila še vodenica in ga ugonobil. (Več o tem delavskem pisatelju bo v prihodnjem Proletarju.)

Je Dies v pravem?

Diesova kongresna komisija bo porabila, predno svoj termin skonča, nekaj sto tisoč dolarjev ljudskega denarja. Pravi, da je s pomočjo te vsote dobiti, da je komunistična stranka potrošila v prošlih par letih v korist vnanje politike kominterne in za svoje lastne intrige četrt milijarde dolarjev. To je mnogo. V Diesovi komisiji so tudi demokratični ljudje in govorili so morali to izjaviti vsi predstavitve, predno je moglo v javnost. Vprašanje je le, komu v korist so komunisti porabili ta sredstva.

Kaj bo z Rumunijo?

Glasilo kominterne je v pričetku decembra posvarilo Rumunijo, da naj čim prej sklene vzajemno pogodbo z Rusijo. To bi pomenilo podprtje Moskvi. Vsled neposrečene sovjetske ofenzive na Finskem se v Rumuniji pretinja niso toliko ustrašili, da bi se takoj podali v posvetovanja. In dne 9. dec. je sovjetska agencija Taas pojasnila, da tisto svarilo Rumuniji ni bilo uradno. V Bukarešti vzlje temu vedo, da je njihova dežela zaznamovana.

Vojna žre

Petinšestdeset odstotkov vsega japonskega proračuna se bo v bodočem fiskalnem letu porabil za armado in mornarico in poleg tega še izredne vsote za njen vojno na Kitajskem.

VOJNA, S SVOJIMI GOSPODARSKIM UDARCI, PREGANJANJI, KLANJEM IN BEDO SEJALKA NEZADOVOLJNOSTI

MEHIKA OBSOJA URADNE KOMUNISTE, KER SE NAVDUŠUJEJO ZA INVAZIJO FINSKE. — NOV "LEVICAČSKI" VAL V JUGOSLAVIJI. — NARAŠCANJE PROTOKOMUNIZMA V Z. D.

Dasi na zapadni fronti Evrope ne padajo stotisoči, niti tisoči ne, je to vendarje vojna, ki je vrgla vse gospodarstvo ne le evropske celine nogo več ali manj tudi vseh drugih krajev sveta s tira.

Narašcanje brezposelnosti

Večina ameriških pomorskih delavcev, ki so bili do sprejetja nevratnostenega zakona uposleni v prometu med Evropo in Ameriko, je ob zaslužek in odvisna od relifa, dokler se vladati ali komur že ne posreči dobiti zanje druge zaposlitve. V Angliji narašča brezposelnost vzhodno temu, da je nad milijon moških mobilizirala v armado. Belgija je vsled blokade vržena v krizo, kajti večina njene industrije in paroplovne službe je moralna ustaviti obrati. Slično je prizadeta Nizozemska, kajti ona in Belgija sta zagojzdeni med Nemcijsko, Francijo in Anglijo, da se ne moreta svobodno gibati. Zelo so prizadete tudi Danska, Norveška in Švedska. Finska pa je postala predmet vpadov.

Nov "levičarski" val

Ker je ljudstvo Jugoslavije politično neizvežbano, se nadeja rešitve iz teh razmer od zunaj. Vlada je birokratična in je med maso brez privlačnosti. Na Hrvatskem se je nekaj časa revni sloj na vzpodbudo Mačkovcev ogreval za Nemcijsko. Po spremembu ruske taktike — ki je postala po sklenitvi pakta s Hitlerjem agresivna namesto pomirjevalna, kakor je bila pod prejšnjim komisarjem vnašnjih zadev Litvinova, je tudi Jugoslavija uvidela, da je v njej se celo armada agentov kominterne. Zaupnik in Slovenije počela Proletarca, da "vsled prevelike zmede rastejo 'levičarji' kot gobe v nadi, da bo ruski striček že kar jutri tukaj...". Tako se je dogodilo v Jugoslaviji tudi par let po vojni. Velika masa je glasovala komunistično in poslala v skupščino celo krde "komunistov", ki večinoma niso o komunizmu in socialnih problemih imeli nikakega znanja.

Dijaštvvo v izgradib

V tej novi spremembi se je velik del dijaštvja v Beogradu pod vplivom kominterne obrnil proti Franciji in demonstrirala Rusijo. Slični izgredi so se nadaljevanje na 5. strani.)

Kdaj in kje naj se vrši naš prihodnji zbor?

Zbor Jugoslovanske socialistične zveze in Prosvetne matice se bo vršil v poletju 1940. Kraja še nimamo določenega, ne časa. Na prejšnji seji odborov JSZ in Prosvetne matice o tem nismo še utegnili razpravljati. Ampak ako hočemo, da bo zbor uspeh, se moramo čimprej domeniti, kje se naj vrši in v katerem času.

Dne 30. maja (v četrtek) je praznik Spominske dne. Za naš zbor pade prezgodaj, ker je potrebno, da počakamo konvencije socialistične stranke.

Mnenje urednika je, da bi bilo za naše gibanje najprikladnejše obdržavati zbor prvi teden v juliju. V četrtek 4. julija bo praznik. Zbor bi skončal v nedeljo 7. julija. Odlagali smo ga dve leti. Zdaj so pred nami problemi, ki se jih zbor mora lotiti. Časa nam torej ne bo preostalo.

Kje naj se naš zbor vrši? Katero mesto priporočate?

Posemezniki in klubi naj razpravljajo o tem in svoja priporočila sporočite Proletarcu, kar bo eksekutivi olajšalo nalogo, ko bo januarja ali februarja moralna definitivno skleniti, kdaj in kje naj se snidemo na XII. rednem zboru JSZ in Prosvetne matice.

Olje v "modernih" vojnah neobhodno potrebno

Ako bi mogla Anglia Nemcijski preprečiti dovoz gasolina, ezmaga njena, ne da bi ji bilo treba izgubiti stotisoč vojakov.

Kaj bi današnje motorizirane armade ne morejo nikamor bržega sredstva. Kaj bi koriščilo Nemcijski pet tisoč vojnih letal, tisoč tankov, motoriziranih topov, podmornic itd. če ne bi imela gasolinu in olja.

Nemcijska ga pridobiva umetno iz premoga, toda za svoje potrebe veliko premalo. Drugega dobiva iz Rumunije, iz Rusije, in najfinježega pa je navajala iz Zed. držav in Mehike. Slednji vir ji je vsled an-

gleške blokade zaprt, zato ji iz kost ob pomisli, da ga Nemcijska potrebuje v vojnem času 30 milijonov ton na leto. Rumunija pa je sicer pošilja ves svoj pridelek, toda tudi skupno skupno polja, ki jih je vzel mesece septembra pojški in Rumunije le četrtno toliko kot znaša produkcija olja v Zed. državah, vidimo, da ga je Nemcijska sama ne more pošiljati kolikor ga rabijo.

Sovjetska trgovska komisija, ki je bila meseca novembra na posvetovanjih v Berlinu, ga je obljubila v čimkratjem času 800.000 ton, s časoma pa milijon ton na leto, kar je malen-

mre največ Rusija in to na prav enostaven način. Rusija ima v Sibiriji kak milijon vojakov. Ker je ta armada motorizirana, je naravno, da porabi ogromno gasolina, ki ga dobiva po sibirski železnici iz ruskih oljnih polj v Baku. Naj ga torej Rusija za svoje potrebe v Sibiriji rajše kupuje v Zed. državah, svojega pa pošilja toliko več Nemcijski. Enak dogovor skleniti z Rusijo glede žita. Ako se ji to posreči, bosta moralna Anglia in Francija z Nemcijsko resno v vojno, kajti z blokado je še dolgo ne bosta mogli uničiti.

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četr leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za prihoditev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Jugoslav Workers' Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Mednarodnost v stiskah

Sedanja svetovna zmeda je ne le posledica kapitalizma kot takega nego še posebno posledica pomanjkanja mednarodnosti. Današnja stopnja družbenega razvoja, s svojimi izpopolnjeni transportimi in produktivnimi sredstvi, sili sama po sebi vse dežele — hočeš nočeš, v stike druga z drugo. In vzliz temu se nekatere sodelovanja branijo bolj ko kdaj prej in nihni režimi verujejo le v podjavljjenja.

Tudi doma ne goje načel vzajemnosti in iskrene medsebojne pomoči ljudi, nego so uvedle sistem terorja nad prebivalstvom. Mednarodnost je smatrana v njih za veleizdajo. Civilne svobodštine so v njih pogorišče. Ljudstvo ima samo eno dolžnost in pravico: ubogati povelja.

Kaj naj v teh okolišinah storiti mednarodno delavsko gibanje?

Trudilo se je vreči fašizem v Italiji in Nemčiji z notranjimi silami. Ni uspelo. Ne le, da mu ni moglo izpodkopati tal, nego je prišlo samo v nevarnost celo v doslej najbolj demokratičnih deželah.

Delavstvo v Franciji je moralno popuščati v svojih svobodščinah pod pritiskom sosedne Nemčije, ki je kasarniško organizirana. "Ako hoče naša vlada biti kos nemški, je ne sme doma ničesar ovirati", je dejal Daladier. Francoski parlament si je dal vsled teh okoliščin sam sebi počitnice, poslanci so šli vedenoma na fronto, kabinet pa so dali pravico vladati z dekreti, kot jo ima Hitler. Daladierju so sicer rekli, da velja ta privilegij samo dokler bo trajala vojna, toda diktatura, ko se privilegij utrdi, je stvar, ki se ne umakne prostovoljno tudi če ji je to po zakonu ukazano.

Ako bi bili Nemčija in Italija demokratični, bi bilo delavstvo v njima mednarodno organizirano in bi skupno z angleškim in francoskim uveljavljalo vzajemnost v Evropi, odpravljalo bi oboroževanje in utrjevalo mir. Ampak ker ni, je treba računati z dejstvji kakršna so.

Buržavni politiki v Franciji in Angliji še danes očitajo, da je prišlo do te vojne vsled pacifizma angleške delavske in francoske socialistične stranke, ker sta v času, ko jima je bila poverjena vlada, zanemarili oboroževanje, dočim sta Italija in Nemčija pod vodstvom diktature hitela z njim noč in dan. Ko sta Anglia in Francija uvideli, da s pacifizmom ne dosežeta ničesar v odnosih z Mussolinijem in Hitlerjem, sta se vrgli v oboroževanje in končno v vojno.

Kaj naj bi storili v teh razmerah socialisti v Franciji in v Angliji? Lani so pozdravljali monakovski mir in nasprotovali oboroževanju. A so kmalu spoznali, da je bil tisti mir, s katerim so vrgli čehoslovaško republiko Hitlerju v žrelo, prevara. "S Hitlerjem je mogoče govoriti samo z orojjem," so izjavili vladni krogi v Parizu. V francoski javnosti pa je zavladalo mnenje, da je vsakdo, ki v teh okoliščinah nasprotuje oboroževanju, ali navaja delavce v stavko, ali propagira nadaljnja popuščanja Nemčiji in Italiji, izdajalec domovine.

Fašistična diktatura v Nemčiji in v Italiji je primorala socialistično delavstvo v demokratični Angliji in Franciji popustiti od svojih tradicij, dasi s tem riskira vse svoje pridobitve. Ako bi vztrajalo v pacifizmu, bi s tem pomagalo Hitlerju in Mussoliniju in si končno nakopalo fašizem vseeno. Sedaj, ko je prepustilo vladu svobodne roke v vojni s Hitlerjem, pa visi nad njim nevarnost domače protidelavške diktature, ki se bo večala čimdalj bo trajala vojna.

Zadušitev demokracije v totalitarnih državah onemogoča zdrav razvoj mednarodnega delavstva v demokratičnih deželah, ob enem pa je sedanji položaj po svetu ljudstvu nauk, da pod fašizmom, nacionalizmom in diktaturami ne more pričakovati drugega nego to, kar ima danes, vrh tega pa še več gorja, stradanja in klanja. Izvod iz tega stanja je v mednarodnosti, toda da pride do svoje veljave, se ji mora v Evropi pridružiti tudi ljudstvo Nemčije in Italije. Dokler se to ne zgodi, ni po gojev za mir in vzajemnost.

Diktatura "proletariata"

Kje na svetu je bila ali je mogoča "diktatura proletariata"? Dozdaj je še ni bilo in če je nam diktatura v Rusiji kak nauk, je tudi ne bo. Diktatura je zmerom stvar enega človeka ali klike, ali pa ni diktatura nego vlada razreda nad razredom, kot je to slučaj v Zed. državah, ali pa vlada poslušne birokratije, ki diktatorju slepo sledi, kot na primer v Nemčiji in Italiji.

Vlada proletariata je mogoča le, ako ima proletariat odločujočo besedo. V diktaturah je nima, pa naj bo taka ali taka. Proletariat more torej vladati edino, ako so mu zajamčene demokratične pravice. To bi bila torej vlada proletariata, ne pa diktatura proletariata.

Lahko je na tuje stroške

Lahko je varčevati na stroške drugih, posebno na račun bede brezposelnih. Lahko je biti radodaren, če si daješ fine službe sebi in svojim ter podpiraš to ali ono na stroške onih, ki so sami potrebeni služb ali pa podpore v brezposelnosti.

Kdor se noče učiti iz prošlosti, tudi v bodočnosti ne bo nič znan.

Mrs. Roosevelt o "neameriških aktivnostih"

dovolj škode. Taki načini so kvarni, pa naj se jih poslužujemo v Clevelandu, v Chicagu, Johnstownu ali kjer koli.

Tudi je napačno, vsak nesporazum ali preprič pred naprednimi krogom, ki nima s socializmom nicesar opraviti, odevati s socialističnim plăščem.

Prav tako nesmiselno je negotov nazor, da je to boj med "metropolo" in "Čikago". Interesi našega ljudstva v obema naselbinama so enaki. Napredni krogi lahko pomagajo drug drugemu ne le tema naselbinama v prid nego v korist slološnosti. Člani JSZ in somišljeniki lahko delamo v obema skupno. Kar v clevelandski naselbini potrebujemo je jače klube in večjo skupino delovnih članov in članic. Isto tudi drugod.

Ne eni ne drugi nimajo tehtnega vzroka za mržnje. Čikažani kot taki ne potrebujejo v Clevelandu nikogar, da jih bi branili, in Clevelandčani nikogar v Chicagu, ker smo, kar se sodrugo, somišljenikov in drugih iskrenih naprednjakov tiče, eno.

Mislim, da ni nikogar, ki bi s Barbiču odrekal zasluge, ki jih ima in energičnost, ki jo poseže v dopisovanju v časopise.

Za svojo glavno nalogo si je dal pisati kritično. Clevelandčani na levu in desni smatralo, da gre v svojih grajih v ekstremiteti. To trdijo v družtvih, to trdijo posamezniki in tudi člani JSZ v Clevelandu. Na primer, klub št. 27, o katerem ne moremo reči, da ni prav tako socialističen kot drugi, je nedavno sprejel resolucijo proti takim dopisom, ki povzročajo le škodo v naprednih vrstah in nikomur nič dobrega.

Nemogoče je, da bi bil med toliko množico ljudstva zgolj eden v pravem, vsi drugi pa v zmoti gospodarsko, politično in kulturno ter taval v tem.

Res, da je "lokalnega patriotska" v Clevelandu več kot v katerikoli drugi naselbini, toda ima svoje vzroke. Ampak res je tudi, da kadarkoli smo se morali boriti z reakcijo in drugimi namovnimi krogovi bodisi v časopisu, na konvencijah, shodih ali kjer že smo se načelno delili, smo videli en tabor Cikažanov zmerom rama ob rami s taborom Clevelandčanov socialističnega preprinjanja v boju proti nasprotnemu taboru Clevelandčanov in Cikažanov. Tako bo tudi v bodoče.

Kluba št. 27 in 49 imata v Clevelandu glavno nalogo gojiti to tradicijo dalje in v tem zaslužita razumevanje vseh so drugov v drugih naselbinah.

Recimo, da je mogoče kdo v Clevelandu upravičen trdit, da nima kooperacije zato ker je "Cikažan". A tudi Clevelandčani imajo tako pritožbe, in "Cikažani" nad "Cikažani", ker je delavce tam, kjer se dela zastonj, povsod težko dobiti. Niti ni potrebno v Clevelandu braniti Cikažane zato, ker so Cikažani, kadar jih zmerja na sejah ali kjer že. Kajti one, nad katerimi se znašajo, ne pusujo zaradi "Cikažanstva", ampak vsled njihovih pozicij, ki jih imajo v uradih in organizacijah v Chicagu. Ce bi živel v Clevelandu in opravljali enake službe, bi jih nezadovoljne živi, zdražbarji in drugi, ki se jeze nanje upravičeno ali neučravljeno, psovali vseeno. Cle-

Po očetovih stopnjah

V prejšnji številki smo omenili zveznega delavskoga delegata na medameriški delavski konferenci, ki se je

KATHRYN LEWIS

vzila v Havani, Kubo, J. G. Winant, istega zborovanja se je udeležila tudi Kathryn Lewis, hči predsednika CIO, in pozdravila deležne ter havanske delavce na posebnem shodu. Nagovorila jih je v španščini, ki jo dobro obvlada.

veland namreč ni edini kraj, kjer zmerajo take ljudi.

Niti ni v korist našemu gibanju priti skrivati pečat "naprejstva" vsakemu, ki se komu zameri. Nekateri se odevajo z "naprejovo" masko v nadi, da bodo lagje napredovali k ciljem svojih ambicij pod radičnimi krlom. Drugi se iskreno oslanjajo nanje v uverjenju, da so našli "boljšo, bolj radično pot", kakor je "naša".

Prve se ljudem lahko predstavi za to kar so, dasi to vzame truda in potrežljivosti, ker se z neprevidnimi napadi na takе aspirante med maso nič ne opravi.

Druge je treba poučiti. Tudi na lahko delo. Kajti ta ali oni navaja vzroke — bodisi le v izgovor, ali pa tu in tam upravljene vzroke. Ako so zbadljivi v svojih razočaranjih ali zavednosti, ni prav, da jim bi odgovarjali na enake načine, ker se jih s tem še bolj odtujuje ali se jih poganka k onim, ki so jim škodljivi. Na tem polju veliko grešimo vseprav. To, kar označujemo v socialističnem in naprednem smislu za "naše gibanje", pa trpi škodo radi tega.

Premalo upoštevamo, da je vsakdo zmotljiv, tudi oni na najvišjih mestih. Nesreča je, da je tem svoje hibe najtežje priznati, pa jih toliko bolj zvrčajo na kogarkoli, da se na njih ne vide.

V dandanačnih dneh se dogaja v velikem obsegu marsikaj kvarnega ne samo med namenega med delavskimi slovi vobče, dasi bi baš v teh časih morali biti solidarni in se rajše spoprijemati z resničnimi nasprotniki nego sami s seboj.

Vsi, ki so za skupnost enako misleči ljudi, lahko to resnico razumem in pomagamo privabiti v naše vrste one, ki verujejo na naše nazore, četudi so nam nasprotni, toda ne z zlobe, ampak vsled zavednosti. Pridobili pa jih bomo samo ako v nas uvidijo ljudi in jih uverimo v pravilnost naših naukov, nikar pa ne s kapricami, v kakršnih je človeku njegov lastni, samoljubni "jaz" edini svetnik v temi.

John Kocjančič

Bridgeport, O. — Dne 5. decembra je tu umrl rojak John Kocjančič, tajnik društva št. 13 SNPJ. Pokopan je bil civilno 8. decembra. Pokojnik je bil star še 54 let. Zupančič ženo, dve hčeri in sina, dalje tu enega brata, in eno sestro ter brata v starem kraju. Doma je bil blizu Zupančičeve.

Pokojnik je bil zvest čitatelj in naročnik Proletarca, in prisla Prosvetno matico. Bral je tudi knjige, Družinski kolegar in liste. V tem oziroma so ljudje njegove vrste v slovenski javnosti nenadomestljivi. Blag mu spomin, preostalim pa naše sočutje! — Joseph Snay.

ZA BOŽIČNA DARILA

svojem in prijateljem naročite bodisi slovenske ali angleške knjige iz Proletarceve knjigarnje.

Pogled v prošlost slovenske metropole na zpadu

Pueblo, Col. — "Zapadna metropola" (slovenska naselbina v Pueblo) ni bila med zadnjimi v socialnih in kulturnih aktivnostih. V mislih imam dobro pred 25, in 30. leti. Socialistični klub v naselbini je bil deloven, enako društvo "Orel" SNPJ z dramskimi prireditvami in na drugih poljih.

Sedaj tega ne več. Razkol socialistične stranke med svetovno vojno na konvenciji v St. Louisu je ubil tudi klub v Pueblo. Nekaj let pozneje je bil obnovljen, ampak dogodilo se je kakor je običaj, če ni pogonske sile.

Danes ni naši naselbini v poslos drugega kot zadružno podjetje, a tudi pri tem so težave in zapreke.

To omenjam zato, da oživim spomine na prošlost in da ne zapade pozabnost. V Proletarcu je bilo poročano, da je tu umrl rojak Anton Prijatelj. K temu dodajam tole:

Pokojnik Anton je živel na farmi na Pinionu, 12 milj od Pueblo. Doma je bil iz vasi Kradež, fara Škocjan na Dolenskem.

Pueblo je kraj, kamor se je večina Slovencev, ki so prišli na zapad, najprvi naselila, potem pa so se od tu porazgubljeni v druge kraje zapadnih držav. Leta 1913 je imel pokojnik Anton Prijatelj tu brivnico na Northern Ave. na Bessemerju. Meseca oktobra istega leta smo v njegovem delavnici ustavili socialistični klub z 12 člani. Pokojnik je bil eden izmed njih. Rojaki iz onih dni, ki žive sedaj bodisi še tu ali v drugih krajih, se ga gotovo spominjajo. Bil je tudi ustanovni član pevskega zborja "Prešeren". Dasi v njemu zadnje čase ni bil več član, mu je ob odprtju grobu pel žalostnik v spomin.

Posameznik kuje načrte za uspeh; pride bolezni in smrt in pretrgani so načrti in delo. Ampak delo skupnosti in delavskih združenj je končano. To mora naprej in naprej za družabne uspehe. Posameznik je žoga v socialističnih vrtincih, organizacija je pogonska sila, ki ne zastane.

Joe Hochevar.

Božičnica federacije SNPJ bo dne 17. decembra

Chicago. — V nedeljo 17. decembra bo prirejena božičnica društva SNPJ na zapadni strani v jednotini dvorani na South Lawndale Ave. Vprizorjeno bo igra "Dolgorški Miklavž", ki jo je spisala Katka Zupančič (ona jo tudi režira), vrh tega nastopajo člani in članice miladinskega oddelka tudi v raznih drugih točkah. Vstopnina je 25 centov.

Prosvetna matica dobi knjige za mesec

Prosvetna matica je naročila v starem kraju minilo leto več tisoč izvodov knjig za svoje članstvo, kateremu jih razpoljuje decembra vsako leto, toda letos so se vsled vojne na morju zakasnele. Dospeli bodo v to deželo, ako se dotični ladji medpotoma ne pripet k hudega, do konca decembra in nato bodo pridruženi društveni takoj razposlane.

Tole mi ne gre v glavo?

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Na povratku s Sveti gore se je naša družba ustavila nekje v okolici Gorice. "Tu bomo posreženi kot malokje," je reklo Matija.

Naši mladi ljudje se niso vzeli dolgi hoji in pripekačemenu solinu prav nič utrudili. A jamrali so, da že težko čakajo obeda. V svetogorski gostilni je bila gnejeca prevelika, pa smo sklenili, da se ustavimo nekje blizu Gorice. Oziroma, drugi so to sklenili. Prišli smo v krasen gostilniški vrt. Po njemu sem spoznal, kje je dobil navdahnjenje za svoj vrt clarendon-hillski gostilničar Valentini Kobil.

Zasedli smo mize pod trtami in oddali naročilo. Dolgo smo čakali, a se je izplačalo. Matija Berger mi je predstavil gospodarja. Prijazen človek, dasi ni došli govoril, zgovornejsi pa je bila gospodinja in druge ženske, ki so delale v kuhinji. Pokušali smo v zadnji sobi hruskova, ali kar je že bilo. "Dobro žganje," so vsi poudarjali. Pili smo ga naskrivaj, kakor v času prohibicije v Zed. država.

"Gospodinja bo ob moža," je nam rekla neka delavka v kuhinji. "Vse so se smejala, tudi gospodinja. Ampak ni bila šala. Gostilničar je imel drugi dan nastopiti šestmesečno zaporno kazeno. Poslušal je ruski radio, pa ga je nekdo ovadil. Tudi radijski aparat so mu zaplenili.

Vsa naša mała družba se je živila in smejala, kot da nima nikakih težav. Sest mesecev zapora ni šala niti v Zed. državah, dočim je v Italiji to težka kazena. Hrana je slabia in nezadostna, ječe večinoma stanska. Sicer pa je umetno samoposebi, da ljudi v Italiji in nikjer drugje ne zapirajo v vili, razen tu in tam koga iz visoke družbe. Gospodar je strezel, delal, odbijal dovitje s svojimi, a v njegovi duši ni bilo prijetno. Potvarjal se je, da čim globokeje skrije bol, ki ga je težila.

Profesor iz Bologne je nas povabil k svojim staršem v neko vas blizu Vipave. Bilo je že zvečer, ko smo se vozili po vipski dolini. Tu nekje je rojstni dom Francke Godinove in

sta opravila potrebno in nepotrebno predstavljanje, domači ljudje pa so obložili mizo s steklenicami in čašama, s kruhom, mesom in sadjem.

Dobili smo luči in si ogledali hleve, vrt, kokošnjak, grede in gospodarska poslopja. Očivno je bilo to, nekoč veliko, moderno negovanje veleposestvo in tudi danes spada najbrže med največje domačije v tem kraju.

Pred hotelom Evropa v Trstu smo ustavili po polnočni ur. Pristopil je k nam neki moški in prosil po slovensko za davorve. In nato še eden. "Navrhanci sta," jima je reklo nekdo izmed mlajših. Matija jima je dal nekaj drobiža in nasvet, da naj nas ne nadlegujeta.

"Bologna je še 'daleč,' sem reklo Teodorju. "Ne boš doma pred 9. zjutraj, kot si se namenil." Bo, je dejal. Mora biti, služba ga kliče. In 'miško' je ubogljiv. Vozil bo, da kaj, čim pridejo ven iz mesta. Ampak fantom in dekletom se ni mudil nikamor. Tudi Teodor je še fant. Veseljali so skoraj do 5. zjutraj, predno se je 'miško' s svojim tovorem dveh dijakov in profesorjem pognal proti Bologni.

Matija smo bili pred hišo, v kateri je bil rojen pred Mussolinijevo vladu dr. Theodore Posteli — takrat še Teodor Posteli. Pol vasi — morda vsa — je prišla skupaj in ogledovala avte in nas. Najbrže taki obiski tam niso vsakdanost. Teodor nas je predstavil svojim staršem. Prijazna, inteligentna človeka, ki sta v povojskih prevratih in med vojno nedvomno veliko izkusila. Pripravila sta nam pojedino pod označbo "soška fronta". Tisoče in tisoče italijanskih in avstrijskih vojakov je bilo ubitih v teh krajih. Ustavili smo se ob poboji griča blizu Oslavie, kjer je Mussolinijeva vladala zgraditi veliko vojno pokopališče. Kosti italijanskih vojakov so odkopali v raznih krajih soške fronte in jih vložili v žare. Pokopališče je zgrajeno iz granita in marmorja v obliki stopnišča. V vsaki stopnici, ki je morda kača četrtna milje široka, zo žare in imeni italijanskih vojakov, padlih za zmago svoje kraljevine... Spredaj stopnišča so mavzoleji italijanskih poveljnikov, ki so bili ubiti v akciji, skozi po bregu pa so vložene v marmor in granit kosti kakih 100,000 italijanskih vojakov. Zare v teh stopniščih so slične predalom v varnostnih shrambah bank. Povod po stopniščih, nad vsemi žarami, je vkleščen v kamen napis "Presente!"

V sedanji Italiji je običaj, da komur da država vojaški pogreb, poklicni častnik, general ali kdo že izvršuje vojaške obredne ceremonije, ima dotičnika, ki leži v rakvi, in ga vpraša, če je navzoč. In vsa vojaška četa zaori v eni sapi, "Presente!"

V navduševalne namene je ta obred tako učinkovit. Vojaški, katerih kosti leže v teh žaraih v sijajnem stopniščem pokopališču iz granita in marmorja, so, kar se ceremonijom tiče, že živi, in kličejo, "Presente!"

Ampak Italiji ne morejo dati ničesar več. Njihov "Presente" je le bodrilo živim, da naj tudi oni dajo svoja življenja kraljevinu, ako se spet zaplete v vojno.

Pokopališče še ni bilo dogovojeno, ko smo si ga ogledovali. Stotine delavcev je izravnalo stara italijanska vojaška pokopališča v bližini, iz katerih so nekaj tednov prej povalili kosti, drugi so bili uposleni pri opleševalnih delih, tretji so čistili, četrti so vso mogočno naglico sadili razno grmičevje in dreve, tudi umetno dreve da bi kraj spremeni v umeten park preko noči. Kajti čez štiri dni pride sem Mussolini in do tedaj mora biti vse v redu.

Angela je naravnala svoj fotografski aparat, da bi začela snemati slike. Matija jo je posvaril. "Zakoni pri nas so strogi. To je vojaška zadeva. Ne sme se ničesar brez dovoljenja." Pa je ugovarjala, da to vendar ni trdnjava, ali tovarna, ali ladjedelnica, torej nimajo vzroka braniti. "Dobro, slikaj, ampak če bodo sitnosti, boš sama kriva."

Res je najbolje, da človek na takem kraju ne riskira. "Tam so častniki in karabinerji, vprašaj jih, če se tu sme slikati ali ne," sem predlagal. Dovolili so ji.

Matija je nama razkazoval še mnogo krajev, tudi pokopališča, kjer so zakopani avstrijski vojaki. "Tam je Doberdó,"

BOLJE JIM JE NEGO V VOJNI

Na sliki so nemški jetniki v taboru v Angliji, ko stoejo v vrsti pred vadno inspekcijo, predno jih pošljijo na delo. Angliji pravijo, da z ujetimi Nemci ravnajo veliko bolje in jih preživljajo s tečenjajo hrano, kakor pa jo dobivajo ujeti Anglie in Francozi v Nemčiji. Tudi garati jim ni treba v Angliji toliko kakor v Nemčiji. Tako trdijo v Londonu.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Vabim članstvo kluba na letno sejo v nedeljo 17. dec. ob 10. dop, v društveni dvorani na Boydsvillu.

"Se zdaj dobe koga iz jezerskega blata," je pripomnil sofer. "Tu je bilo ubitih na kupe," je reklo Matija.

Z višine nekega griča smo gledali v Sočo, ki se vije tam spodaj. Nešto ranjencev se je v bitkah zakatalilo po njenih strmih bregovih v njo in izkravaleči v njenem hladu. Veliko bodočev, veliko stoka, veliko krv je videla Soča. V največjih bitkah ob njenih grebenih so jo trupla ubitih in ranjenih kar zajezovala, da jih je moral vsa raztogenata v naraščenosti potiskati dalje. Zdaj je že dolgo ničesar ne moti.

Sli smo s strmine na strmino in hodili po rovih in kavernah, izdobljenih v kraški kamen. Na glavnih vrhovih soške fronte je Italija postavila spomenike, svetilnike, spominske koče in male vojne muzeje. Silovito so morali garati vojaki, predno so prevrtili ves ta del Krasa. Kaverne so ravno čistili, kajti morda pride sem Mussolini, pa so radi tega pospravili navlako stran, predore pomeldi naprave na višinah poravnali, da bo vsaka stvar na svojem mestu, tako pride duče na inspekcijo.

Na skupnem družabnem sestanku društva SNPJ dne 3. decembra je bilo pridobljenih v društvo št. 640 v oddelku odrašlih precej novih članov. Društvo št. 13 SNPJ ostane v Prostovetni matici in prispevalo je nekaj tudi v tiskovni sklad Proletarca. Mislim, da bi več skupnih sestankov pripomoglo v dobro medsebojno zvezo, v kateri se bi lahko ukrenilo marsikaj koristnega v prid delavskemu gibanju. Ampak dobril voditev nam manjka in smatram, da ne le pri nas, nego v vseh naselbinah.

Ameriški družinski koledar smo dobili in ljudem ugaja. Joseph Snoy.

Kam na Silvestrov večer?

Slovenci v Chicagu na to vprašanje nismo v zadrgi. Slišimo, kakor vsako leto, dne 31. decembra zvečer v dvorano SNPJ, kjer priredi novoletno veselico klub št. 1 JSZ. Igrali bosta dve godbi. Vstopnice so po 40c v predprodaji in 65c pri blagajni.

Springfield, Ill. Jože Ovca je postal 4 naročnine in \$10.50.

Ameriški Družinski Koledar za leto 1940

vsebuje 11 povestnih spisov in črtic, 3 spise iz zgodovine naših organizacij in naselbin, potopis o Mehiki, 9 razprav, člankov in opisov, 11 informativnih spisov, koledarske podatke, pismi, okrog 70 slik in drobiž.

Obsega 224 strani in je vezan v platno.

Stane 75c, kar je za slovensko knjigo v takem obsegu in s tako bogato vsebino izredno malo.

Razpošilja ga knjigarna "PROLETARCA",

2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Johnstown, Pa. — John Rak in John Langerhole sta bila spet na agitaciji in dobila 14 naročnin (od katerih so tri nove) in \$2.95 v tiskovni sklad. Zdaj sta poleg agitacije za list zaposljena tudi s prodajo koledarja. Prvo zalogo 50 izvodov sta že razpečala in naročila nadaljnih 25. "Ko to poide, naročiva še," pravita v pismu.

Parkhill, Pa. — Ker smo že v johnstonski okolici, poglejmo še gori na hrib k našemu staremu znaku Franku Podboju. V agitaciji on noče biti zadaj od svojih kolegov. Poslal je novice za oglase v koledarju, za 20 prodanih iztisov istega in 13 naročnin, med katerimi je 5 novih. Pravi, da se v kratkom se oglasi. Izgleda, da so se naši sodrugi tam zavzeli Proletarja spet razširiti kot je bil svedobno. Saj je bil Johnstown z okolico naša stara napredna trdnjava in kot izgleda, stari napredni duh v nji še zmerom živi. Sem in tja se seveda sliši kak jamravi glas, ki udari na uho kot slaba struna, pa dobiš glas od drugega, in se izravna, da je glas zopet harmoničen.

Rock Springs, Wyo. John Je-reb je postal novice za prodane koledarje v naročil nadaljnih 5 iztisov.

Point Marion, Pa. Tone Zupančič je postal že drugo naročilo za koledar, prvo naročilo za 30 koledarjev.

Lloydell, Pa. Mary Vidrich je poslala 2 naročnine in 50c podpore listu.

Pueblo, Colo.

V bližini Puebla, na Santa Fee Trail, je zadel avto, ki ga je vozil slovenski farmer Joe Zupančič, v avto neke skupine Cripple Creek s tako silo, da sta v slednjem bile dve osebi ubite, več drugih pa ranjenih toliko, da so jih morali odpeljati v bolnišnico. Joe Zupančič in njegova žena Antonija nista bila težko poškodovana. Zupančič pravi, da krivda za kolizijo ni njegova, toda priče ga obremenjujejo, kajti neki drugi avtoisti trdi, da ga je Zupančič avto pustil baš nekaj trenutkov prej zadaj, s tako naglico je vozil.

Zupančiča poznamo tu tudi pod imenom Kajzerček. Doma je iz Dobrega polja.

Sharon, Pa.

Na delu v jeklarni je 30. novembra zadel kap Petra Miklavca, ki je bil upoden pri tej držubi že 24 let. Doma je bil iz Primorskega. Zapušča ženo Barbaro, sina in hči, in štiri otroke, rojene Težak, iz njene prejšnjega zakona. Bil je član društva Orel št. 21 SNPJ.

Poročevalec.

Na delu v jeklarni je 30. novembra zadel kap Petra Miklavca, ki je bil upoden pri tej držubi že 24 let. Doma je bil iz Primorskega. Zapušča ženo Barbaro, sina in hči, in štiri otroke, rojene Težak, iz njene prejšnjega zakona. Bil je član društva Orel št. 21 SNPJ.

SILVESTROVA ZABA

KLUBA ŠT. I J. S. Z.

V DVORANI S. N. P. J.

Chicago, Ill.

V NEDELJO 31. DEC.

ob 7. zvečer.

DVE GODBI.

Vstopnice v predprodaji 40c.

Pri blagajni 65c.

KUHAJTE JEDILA ZA PRAZNIKE NA MODERNEM PLINSKEM ŠTEDILNIKU

• Novega modela plinski štedilniki se tako razlikujejo od starih plinskih štedilnikov kot se razlikujejo današnji avtomobili od onih prvotnega izdelka. Moderni avtomatični plinski štedilniki nudijo vse kar morejo v kuharski umetnosti, so čisti in ekonomični. Če kaške družine zamenjujejo povprečno 1300 starih štedilnikov za nove moderne vsak teden.

Samo ti moderni plinski štedilniki vam nudijo sledenje udobnosti:

- Gorilec na vrhu prižiga avtomatično. Nobenih užigalnic, toplota pa takojenja.
- Gorilec na vrhu, ki vam skuha jedila hitrejše kot kdaj prej.

- Kontrola topote, ki odstrani vso ugnjanje o kuhinji in dirki vročino v bližini 5 gradov vročine, ki jo želite.

Liberalec popust pri izmenjavi za vaš stari štedilnik. Iste zaračunamo tudi kot prvo naplačilo. Lahka mesečna odpalila.

MODERN COOKERY CONSTANT HOT WATER SILENT REFRIGERATION GAS HEATING
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

• KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

KOMENTARJI

Ubijati je zelo enostavno. Delati vzajemno delavec z delevca, narod z narodom, država z državo, pa je združeno z ogromnimi ovirami. Zato je toliko laglje iti v vojno, kakor si zagotoviti mirne odnosaje.

Robotnik Poljski v New Yorku, glasilo Poljske socialistične zveze (ni pridružena nobeni stranki) apelira na male dežele, naj nikar ne stope ob strani, ko totalitarne velesile vpadajo zdaj v to zdaj v drugo, da jim sproti zginjajo v žrebu. Poljski niso hotele pomagati, naj vsaj Finski prisločijo na pomoč. To se ne zgodi, ker ni v naturi malih, da bi se združili proti močnemu, pa naj bodo male dežele ali pa delaveci v ameriških baronijah.

Male ljudi kot male dežele tepe sebičnost. Marsikaka mala državica je svoje narodne manjšine zatirala bolj kakor so jih velesile, kakor je marsikaka delavec, čim postane "boss", večji priganjač od onega bossa, ki ni še nikoli garal. Zato pa je Cankar vzkliknil, "za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni..."

Neutralnost dežel je nekaj sličnega kakor verska in politična nepristranost naših neutralnih podpornih organizacij.

Radnički Glasnik pravi, da je v Zed. državah 25,000 profesionalnih lažnikov v obliki kapitalističnih dnevnikov, ki opajajo z neresnicami 75,000,000 ljudi. Ni pa omenil, da tudi listi njegove stranke ne drže resnice prav nič v čisilih.

Zdaj vemo! Zvezne oblasti in reakcija so zato proti Browderju, ker hoče Zed. države oteti vstopa v imperialistično vojno. Tako trdi Radnički Glasnik. Skoda, ker tudi Rusija nima kakega Browderja — mora bi jo otel pred imperialistično vojno s Finsko...

Drugovi u neunijski štamparni na East Streetu v Pittsburghu pišejo, da je Frank Zaitz na globoko in široko oglašal članke generala Krivice in jih prevajal z svoje či-

Vseporosod "komunizem"

Pod Diesovo komisijo je prišlo posebno v modo, da bo hitro ne soglašal z uredbo kahrina je in si ob enem tu-

MAJAR HAMPTON WILSON

di proti republikancem ter demokratom, si pristaš "komunizma". Ko je pred Diesovo komisijo zaslišan major Hampton Wilson, je dejal, da je pet odstotkov profesorjev na facultetah v tej deželi naklonjenih komunizmu, da pa večinoma niso v komunistični stranki, ker so ji naučeni koristiti več kot sotopniki nego kot že bi bili njeni člani.

Barbich o klubu št. 49 JSZ in o zgodovini bojev v naselbini

Cleveland, O. — Dne 1. dec. smo imeli sejo kluba št. 49 JSZ. Morebiti je bilo smešno za nekatere, za druge zmagovalno ter jutrij v veliko upanje za ponmožitev članstva in velik korač naprej za naprejeve pristaše. Kar je bila pa težavnova odločitev za tega dopisnika, kajti to je bila zadnja seja zanj.

Pristopil sem 7. junija 1925 brez predlagatelja v Kunčičevi dvorani, kjer je takrat ta klub zboroval. Izjavil sem takrat, da sem bil član tega kluba že prej, nato je padel v pasivnost, zdaj je znova obnovljen, in ker me ni nihče vprašal za pristop, se priglašam sam, kar bi naj storil tudi drugi zavedni delavci. Bil sem sprejet in sel takoj nato na šikt k poučeni ležežnici, kjer opravljam službo se danes. Sej se nišem zmerom udeleževal, ker delo, ki ga opravljam, ni prikladno za debatiranje in vzrujanje, posebno še ne v okolčinah, v kašnili delujejo socialistične organizacije. Le včasi sem prisel pomagati na veselice ali kjer že so me izredno potrebovali.

Sprememba je prišla na sej menda meseca marca 1928, na kateri je Lorenc Selak, ki živi (mislim) zdaj v Star Cityju, W. Va., ponovno načel vprašanje ali naj se sprejme asesment Johna Lokarja, kateri se je sprl z Jožetom Presterom zaradi dopisa v Amerikanskem Slovenscu, cigar avtorstva je bil obdeljen Prester. Prester se je uprl, docim smo drugi zagovarjali. Asesment je bil vzet, a Prester, kot voditelj kluba, je začel zanemarjati vse skupaj. Na seje ga ni bilo več. Klub je pesal. Dne 7. junija 1928, tri leta po mojem ponovnem pristopu, sem dobil iz Chicaga pisimo, v katerem so me vabili, naj kaj poročam iz te naselbine, ker so prejšnji dopisovalci izstali. Zame je bila to težka odločitev. Poznam zgodovino skoro vseh slovenskih dopisnikov, razen dopisnikov Ameriškega Slovence. Morski izmed njih je bil razočaran. Vrh tega sem jaz bolj ljubil godbo in se zabaval rajše z glasbo kot s čem drugem na svetu. Bil pa sem Cikačan prej nego Clevelandčan. Poznal sem urednika in druge okrog Proletarca, somišljene in stare borce. Odločil sem se pisati in sicer drugače nego drugi, katerih pišanje mi ni bilo všeč. Ze četrto mesec svojega dopisovanja iz Collinwooda sem povzročil senzacijo, ki se je pozneje razvila v "dokument sramote", objavljen v Enakopravnosti. Osudila je drugega, a zadeli smo v živo. Takrat so mislili, da je klub št. 49 dokončal. In res mu

je bil dan težak udarec. Z objavo "Dokumenta sramote", ki so ga razglasili precej dni v "Enakopravnosti", so imeli naš klub št. 49 uničiti. Zavzel sem se, da se jim nakana ne posreči. Po preteklu leta smo bili spet na konju. Imeli smo par uspešnih prireditev z zanimivimi sporedi, ki so publiko prav zelo zadovoljili. Tudi klubova blagajna si je opomogla. Nasprotniki, ki so pričakovali konec kluba, posebno da se to zgoditi novembra 1928, so se zavistno spogledovali, ko so videli, da so se v svojih upih ukanili. In se do danes, skozi Hooverovo krizo, ko mnoga društva niso mogla plačevati niti dvorane za svoje seje, smo naše obligacije redno plačevali. V zmagovalje teh nalog sem dal klubu št. 49 ves svoj prosti čas in pa aktivnostim za SNPJ. Vse to radi tega, ker sem videl vedno nasprotnike, ki so na vsak način hoteli uničiti klub in ves pokret s Čikago vred. Enkrat je nam zmanjkalo celo blagajna. Obsojal nismo, kajti vedeli smo, kaj je kriza. V tem mi je priča sami glavni tajnik JSZ, ker mu je znano, kakšno stališče sem zavzel v tem slučaju. In potrudili smo se dobiti nova sredstva v blagajno.

V soč. zboru "Zarja", ki je bil odsek kluba št. 27 se je dogodil razkol. Zvesti sodruži so hoteli ohraniti zbor in njegov temelj. Pomagali smo jim v boju z nasprotniki, ker je bil pravilen. Udeleževal sem se sej kluba skozi vseh 11 let. Ako se jih ne bi bil, bi bil klub že davno poginil, ker taki boji s tako močnimi nasprotniki niso solze v očeh. Treba je bilo nadpogema in strategično, kajti med nasprotniki smo imeli učene in dostikrat še zlobne rojake. Zaradi dopisovanja sem bil celo tožen, čes, da sem obrekoval, in tožilj ni zahteval nič manj kot \$10,000, dasi nisem še nikoli videl toliko dolarjev skupaj kaj se da bi jih posredoval. Vse to se mi je dogajalo kot socialistu in dopisniku Proletarca. In kaj je posledica po vsem tem, kar sem storil kot 11-letni bojevec? Na seji 1. dec. sem prostovoljno izstopil iz kluba št. 49, za cigar ohranitev sem se boril 11 let. Imeli smo 16 dobrih članov, enega pa je nam vzela smrt. Klub je še vedno tu.

Uporaba mleka se ravna po njegovi ceni. Čim cenejše je, tem več se ga porabi. Najhujše zlo pri ceni mleka je to, da se določa po izdatkih za dostavljanje na dom. To je udobnost, ki si je mnogi ne morejo privoščiti. Delavske unije se, kakor trdi omenjena revija, upira odpravi dostavljanja na dom, ker bi s tem prišlo mnogo unijskih delavcev ob delo. Toda to dostavljanje mleka na dom ni glavnih vzrok za visoko ceno, ki objeda tolikim tisočem siromašnih otrok sveže mleko. Glavni vzrok je politika tistih velemekarjev, ki kontrolirajo industrije, kakor je n. p. Borden itd. Ti se ne brigajo za to, če na tisoče otrok ne dobi svežega tekočega mleka. Njim je le za mastne dobice. In sekundarni mlečni izdelki jim prinešo več denarja kakor pa sveže tekoče mleko.

Od kar sem v klubu, sem mu pridobil 13 članov, torej vendarle nekaj. Od ustanovitve leta 1924 do sedaj je bilo sprejetih vsega skupaj 78. Nekateri so bili člani samo mesec dni, nekateri dalj, par jih je umrlo, nekaj se jih je izselilo, ta ali oni je šel med komuniste, eni nikamor. Nekaj članov smo dobiti maja 1926, ker so se sprli z dram. društvom "Verovšek". Ti so želeli, da bi bil klub ustavil dramski odsek. To se ni zgodilo in so odstopili. Potem so rekli, da so klub pustili radi mene, kar je bil le izgovor. Iskreni socialisti ne izstopajo z radi kakega posameznika, zato je tistim, ki so se posluževali takih izgovorov bila to le preteza za umik.

Kaj je krivo vsemu temu? Kaj bi me vpraševali, ko vsi vemo: Kriva je neodločnost, nerazumevanje, netaktno nastopanje, pobratimila z nasprotniki, komunisti, neiskrenost in glavno pa pomanjkanje poguma. Poleg pa še zamere. Kdor v takih bojih še ni bil, ne ve kaj pomenijo, ve pa tisti, ki je moral radi njih požirati nešanosti, neotesanosti in poleg še neosnovane obdolžitve in nešramne priimke. Vzlič temu lahko pokonci glavo nosim, če-

tudi brez sokolskega peresa. Kajti nihče mi ne more v mojem delovanju dokazati, da sem kriv.

Na božični dan 25. dec. bo v Slovenskem delavskem domu veselica tega kluba, ki je še vedno v področju onih, ki so jo pričeli. Potrebno je, da jo tudi dokončajo in v ta namen se zanažajo na sodelovanje vseh sosedov v Clevelandu. Mi ne smemo in ne bomo nasprotnovali ali gojili mržnje proti nikomur, ki bo deloval v korist kluba št. 49 ali kakega drugega kluba JSZ in soc. stranke, kajti pozabititi ne smemo, da smo socialisti.

Vstopnina bo 25c. Igralo bo orkester F. Barbica ml. Na svidenje 25. decembra v SDD. Frank Barbic.

MLEKO BI BILO LAHKO 4 CENTE CENEJE

Mleko bi bilo lahko štiri cente cenejše v prodaji na kvorte skoro v vsakem ameriškem mestu, pravi magazin "Fortune" v svoji novembrski številki.

Mlekova zagotek se da rešiti s pomočjo cenejših metod pri razdeljevanju, ki so že na razpolago, pravi omenjena revija.

Po mnenju revijnih urednikov more dobiti kmet svojih pet centov za kvort, a hišni gospodinji pa bi ne bilo treba plačevati za isto količino več kakor 9 ali kvečjemu 10 centov, če bi se uvedla cenejša razdelitev mleka, ki bi prav nič ne zadelala sedanje ekonomiske vere.

Revija povdarda dejstvo, da je mlekarja eno največjih kupičkih podjetij v deželi. Saj ima v celoti prometa za \$3,500,000,000 na leto. Mlekarno prekaša avtov industrijo, ki se suči okoli dva bilijona dollarjev na leto. Mlekarja je celo večja kakor mesarska industrija. Mleko prinaša 19 odstotkov kmetijskih dohodkov in pet odstotkov skupnih narodnih dohodkov.

Uporaba mleka se ravna po njegovi ceni. Čim cenejše je, tem več se ga porabi.

Najhujše zlo pri ceni mleka je to, da se določa po izdatkih za dostavljanje na dom. To je udobnost, ki si je mnogi ne morejo privoščiti.

Delavske unije se, kakor trdi omenjena revija, upira odpravi dostavljanja na dom, ker bi s tem prišlo mnogo unijskih delavcev ob delo. Toda to dostavljanje mleka na dom ni glavnih vzrok za visoko ceno, ki objeda tolikim tisočem siromašnih otrok sveže mleko. Glavni vzrok je politika tistih velemekarjev, ki kontrolirajo industrije, kakor je n. p. Borden itd.

Ti se ne brigajo za to, če na tisoče otrok ne dobi svežega tekočega mleka. Njim je le za mastne dobice. In sekundarni mlečni izdelki jim prinešo več denarja kakor pa sveže tekoče mleko.

(Dosi dopisi te vrste ne spadajo v resen list, smatramo, da je vendarle koristno čuti tudi take glasove, ker so čitateljem v pouku, kako nespatmetno se je gnjaviti na način, kot to dela Joe Hechevar.

Le v največji nepremišljenoosti bi nam mogel kdо citirati, da ne delujejo na demokracijo. Oziroma, tega ne bi nihče storil drugače kot v potvorbi svojih misli o demokraciji.

Imenovati Švedsko in Norveško za "primitivno demokracijo", v katerima

so pasejo vladarji "kakor stacnarji po Kranjskem", more je človek, ki o njima nicesar ne ve, ali pa vsele zakrnjenosti noče vedeti.

Hvaliti diskreditirani "slovenski dan" v Pittsburghu za dan mednarodnosti je mleko rečeno — otrošnjica.

Opravitev pak med Hitlerjem in Stalinom je jesuitko.

Nihče ni željal Rusiju prospervanje in razvoja v socializem bolj kot mednarodno socialistično delavstvo. Blodnje propagandistov kominterne in kresnic v njihovi repatriaci ne skrijejo te resnice, tudi se bi se tako trudili.

Mi hism Kerenškyjevi zagovorniki, nikdar bili z njim v zvezi, pa pa pomagali Rusiji v suhi in v dobrem

Ustanavljajte nova društva.

Deset članov(e) je treba za novo društvo. Naslov za list in

za tajništvo je:

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00.

pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva.

Deset članov(e) je treba za novo društvo. Naslov za list in

za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Dobra godba.

Glasovi z druge strani

Pueblo, Colo. — V Zed. državah zdaj vse brenka na strune demokracije. Zelo radi jo naglašujejo tudi v skandinavskih državach.

Vi se tem ljudem pridružujete, ker ste opozicija proti vsaki pravi demokraciji. Vzemimo za primer Norveško in Švedsko. Oba sta agrarna v največjem smislu. Njuna demokracija je primativna, ker drugačna biti ne more. Voditeljem sledi kot govorod vodnik, ker je socialni demokrat po prepiranju, nima v sebi nizkočvrstva za Mussolinija, ne za kakega drugega diktatorja. Olje na ogrev Mussoliniju, da je postal diktator Italije, pa je prilila kominter na svojini pristavi in Italiji.

V nemškem parlamentu social-demokrati niso imeli nikoli večine. Social-demokrati niso Hitlerja niklar povabilni v vlado. Pomagali pa so mu v nju komunisti s svojimi šest milijoni članov v Nemčiji pod vodstvom tajnika kominterne Zinovjeva. —

Reorganizacija češke druge v Chicagu

Češka delavska zadružna prodajalna na 27. cesti in Pulaski Rd (Workmen's Co-operative Mercantile Association) se je združila z društvom Češki delavški dom, ki ima stavbo na S. Pulaski Rd. blizu zadružne prodajalne.

Prvotni namen slednjega društva, ki so ga ustanovili češki socialisti, je bil zgraditi dom, ki bi bil središče kulturnih, političnih in unijskih aktivnosti češkega delavstva v tem mestu. Načrtej jim je preprečila srednja vojna, radi katere je prišlo med češkimi delavci do razkolov, in potem pa sedanja gospodarska kriza. Dom, ki so ga nameravali postaviti, bi stal okrog \$200,000. Tudi zadružno prodajalno so ustanovili češki socialistični klub.

Zdaj sta obe zadružni eno, ki bosta skupno zgradili kulturni center in obenem jačali trgovino, da bi imela čimveč odjemalcev.

Sodrogom kluba št.

TELEBANOVA PISMA

Beertown, Kokakola. — Bla-
gorodni gospod urednik! V na-
šem kraju divja silovita vojna.
Tinta teče v potokih, da b' gna-
la milinske kamne tri, ako bi
vso speljali v skupni jarek. A
skupnega jarka pri nas ni, zato
se tinta razliva po vsem našem
kulturnem kraju, da zatemnjuje
je vse ozračje in tudi mi smo
že vsi črni od nje.

Kakor v starodavnih pove-
stih in v svetemu pismu, tako
imamo tudi v naši napredni de-
želi nekoga, ki nas podučuje,
svari in preti s pogubljenjem,
če ne nehamo rajati. A ga ni-
smo poslušali, nego plesali, pe-
li, balinicali in kegljali dan in
noč in prav nič porajtali na pri-
dige.

Pa se je dogodilo, da je pri-
sel neke pozne noči še enkrat
med nas s sodčkom pod paždu-
ho. "Ni mleko, kar nosim," je
svečano povzel, a narod ga ni
poslušal in je plesal, pil, kvar-
tal, balinical in kegljal kot da
bo takoj ostalo do konca sveta.

"Potopim vas, rečem vam,
svaram vas," je še vzlikal, to-
da bučni akordion je zadušil
njegove svarečne glasove. Ple-
salci se vanj niti ozrili niso, kaj-
ti bili so prezaposleni s kvarje-
njem obuval, s pritajenim špe-
tanjem in lagali drug drugemu,
ali pa bili resnično zaljubljeni.

Stari mož, ki je dremal na
klopi, se je ob pogledu na sodček
in preroči hipnotiz dramlj in
vabil: "Nalij, prijatelj, na-
lij, žeja me muči..." Ampak
mož s sodčkom mu ni mogel u-
streči. Tekočina, ki jo je imel s
sabo, ni za grešnike, ne za vpi-
janjenje. Pa je rekel omotene-
mu možu na klopi: "Ne pij več.
Strežni se in reci drugim, naj
enako store. Kajti poveden je
bliza... Utonec v nji, aki ne
ubogate svarilni klic sodčka."

Stari mož ni mogel zapo-
asti, čemu naj bi bilo v sodčku
kaj drugega kakor radost. Zelo
se je razhudil in nato utrujen
znova zadremal. Narod pa je
dalje plesal, balinical in kegljal
in se končno zadolžil toliko, da
je moral iskati posojilo za nove
kroglice in novo streho zanje.

Zopet je prisel svareči glas.
Pa nič pomagalo. Le nekje iz
kota se je zasmehal isti možak,
ki je želel piti iz sodčka. "Ha-
ha-ha. Poznam to legendu. Tu-
di tam, kjer je zdaj Vrbsko je-
zero, se je dogodila. V šolski
knjigi sem jo bral. Le odpri
svoj sodček, ne boš nas poto-
plil... In spet je zlezel v dre-
mavico.

Prerok se je milostno nasme-
nil, ko je gledal kegljišče,
praznilec čaš in druge neštete
grešnike, se spet nasmehnil in
rekel: "Potopim vas, ne z vodo,
kakor svarilni starec v kraju,
kjer je zdaj Vrbsko jezero, ne-
go s črnim."

Dogodilo se je. V deževju so
postali raznobarni dežniki čr-
ni ko noč. Sivi moški klobuki,
sivi moški obrazi, sivkaste suk-
nje, rjavci čevlj — vse je posta-
lo črno že v prvi plahi.

Mož na klopi v dvoranu ves-
lačenja se je prebudil še ko
mu je postal vlažno v obuv-
nih, kajti noge je položil v dre-
mavici na tla, namesto da bi le-
žal ves zlekjen na klopi. "Ha,
vedel sem, novo Vrbsko jezero
nam prinese," je še vzliknil.
Nato se je opesestil in utonil,
kot je spodnjih dvoranah že
starodavni običaj.

Narod zunaj dvoran se je
čudil povodnji le nekaj časa.
Nato se je nad prerokom raz-
stil in sklenil pisati. Prebr-
skal je miznice in vse kote, da
si poišče peres in držal. Resni-
čno, našli so jih zadosti za vse.

K sreči smo imeli papir v ne-
prodernih varnostnih shram-
bah, da ga povodenj črnila ni
mogla počrtiti. Ko smo pora-
bili ves papir, smo šli v gozdove
in olupili breze. Zdaj pišemo
na škerli. Naš glas ne sme utih-
niti.

Vsi pišemo. Obiske presene-
čenja k onim, ki so poročeni 25
let, kakor onim, ki se še na-
meravajo poročiti, smo upustili,
kajti zdaj pišemo. Kulturo,
bratstvo, dobrohotnost in druge
slične sitnobe smo poslali v za-
por, da nas ne bi nadlegovalo
v teh težkih dneh povodnji čr-
nila.

Dogodilo se je, da mi nismo
mogli vsega porabiti, pa se je
začelo iz naših potokov iztekti
v reke in iz rek je tinta šinila
tudi v stranske pritoke vsepo-
vod naše prostrane republike,
tolikšen je bil njen pritisk. Lju-
dice, naši prijatelji, so se tri dni
in dve noči na vso moč čudili,
ribam pa je prišlo že kar slabu:
To je ljudi v drugih krajih naše
svobodne dežele primoralo mi-
sliti. Črnilo je vendar dobra
stvar! Vse modrosti sveta so
napisane s črnilom. In je vz-
liknil nekdo, ki se je vračal
skregan sam s seboj in z vsemi
drugimi s seje, "pišimo! Ljudje
božji, to je tinta, škoda jo je,
če izteče v morje! Pišimo," je
kričal. Ljudje ki so stali ob po-
tokih, so ga čuli in razumeli.
Odbrezeli so domov po sklede,
steklenice, lonec, škaf, čebre,
stare sede in drli nazaj k poto-
kom da zajamejo iz njih črnila
in pišejo.

Tako se je dogodilo, da smo
upustili vse drugo in pišemo.
Uredniki delajo nadure, mi pa,
ker vse pišemo, zdaj čitamo ve-
činoma samo to kar smo si sami
napisali. Veseli nas primerjati,
kam so uredniki porazdelili ve-
jice, pike, upike, klicaje, vpra-
šaje in zobjdaje.

Zanimivo zares, ker zdaj ve-
mo, kdo ima koga rad, kdo je
večji mučenik, kdo večji prvo-
bitorje naroda, kdo ima več
škrničjev prepričanja, kdo je
po nazorih bolj utren v sitni-
zmu, balinizmu, biciklizmu in
nespametizmu. Tudi imamo v
tej povodnji priložnost dognat-
ti, kdo je zadovoljen s svojo
službo in kdo ne, kdo je komu
prijatelj, kako se znamo drug
drugemu laskati in take reči.

Prerok, ki je odpril svoj sod-
ček, ker je gledal kegljišče,
praznilec čaš in druge neštete
grešnike, se spet nasmehnil in
rekel: "Potopim vas, ne z vodo,
kakor svarilni starec v kraju,
kjer je zdaj Vrbsko jezero, ne-
go s črnim."

ček, pa je zlezel nekam na goro
in se veseli. Pravi, da je njegov
sodček neusahljiv. To je za-
lostno, ako je res. Zelimo si zime.
Hude zime, da bi črnilo za-
mrznilo. Radost bo, ako bo mo-
gel po tej povodnji narod za-
dremati, kakor medved v zim-
skem brlogu.

Oprosti, urednik. Dandanaš-
nji vti tako pišemo, kajti kaj
na sploh počen s črnilom, ki
ga imam vse posode polne! Ni

pametno, kar ti tu pošiljam,
ampak danes je nespametno pi-
sanje v modi. Pa brez zamere.

Ako ne priobčel, se bom obrnil
na druge liste, kajti črnila
imam polne bariglice in cele
skladnice škrlic. Vrag vzemi
urednike, ki privabljajo na na-
tintne povodnje, in pozdrav Ko-
kakoleem; tudi tistim najsta-
rejšim, ki vsled slabih oči ne
morejo več pisati in čitati, kajti
srečni so! — **Kozma Teleban.**

Prosvetna matica. — Dram-
skega arhiva ali kakre druge
poslužbe so se od 6. oktobra da-
lje poslužile slednje organizacije: št. 207 SNPJ, Butte, Mon-
tana; št. 450 SNPJ, Euclid, O.;
dram. druš. Ivan Cankar, Cle-
veland; federacija SNPJ, Kan-
sas; pevski zbor Triglav, Kirk-
land Lake, Ontario, Kanada; fe-
deracija SNPJ, Chicago; dram. društv Anton Verovšek,
Cleveland.

Cankarjeva družba v Ljub-
ljani nam sporoča, da so knjige
za Prosvetno matico na poti.
Poslane so bile še začetkom no-
vembra, a vsled vojne na mor-
ju bo imela pošiljatev brzkone
precejsno zamudo. Nadejamo
se, da bodo razposlane koncem
decembra in jih bodo imela vsa
pričuden društva na svojih
sejah januarja meseca. Dru-
štva so bila o tem pismeno ob-
veščena.

Tisk in literatura. — Koledar
samo dovršil letos 10 dni pozne-
je kot lansko leto. Naročila še
prihajojo in upravniki se nade-
ja, da bo ves razprodan. Kar se
teče lista, ga zdelejemo kot po-
navadi. Odziv na apel, ki smo
ga naslovili zastopnikom, so-
drugom in somišljenikom, je
precej dober. Tudi par ducatov
novih naročnikov smo že dobili.
Naša prihodna naloga je skri-
beti, da izide Majski Glas v
čimvečji nakladi. Ako se raz-

mere ne bodo poslabšale, upa-
mo v bodočem letu v agitaciji
za list precejšen uspeh.

V razpravi o klubu št. 20
sklenjeno, da se naj ga, ako le
mogoč, reorganizira.

Splečna razprava — Frank
Zaitz izvaja o splošnem po-
ložaju z ozirom na urejevanje li-
sta. Pri tem se je dotaknil raz-
mer v slovenskih naselbinah, in
splošnih. Govoril je o Rusiji, o
križajočih se mnjenjih radi nje,
o novih nesoglasijah v delavskih
vrstah, o novi liniji komunistov
itd. Nato se je razprave o po-
ložaju in taktiki udeležili vsi na-
vozni. Splošna priporočila so
bila, da se naj ogibamo ekstre-
mov bodisi ene kot druge stra-
ni. — Konec seje ob 10:45 zve-
čer.

Kakor se poroča iz Berlinia,
se ne sme v Nemčiji več tiskati
proti-komunistična literatura.
Protikominternska federacija,
protiboljševska in protižidov-
ska organizacija, ki se je raz-
tegnila in razstala na vse kraje
v prvih šestih letih nacističe-
ga režima, ni več na delu.

Teda tudi komunistično de-
lovanje se ne trpi v Nemčiji.
Slik Jožeta Stalina ne smoje
razohešati po zasebnih stan-
ovanjih, čeprav sta si Rusija in
Nemčija prisegle prijateljstvo.
Protiboljševske razstave so
prepovedane. Nekaj proti-
kominternskih organizacij, ki so
ih podpirale države, je prene-
halo vsled rusko-nemškega
pakta. Med temi je Svetovna
liga proti kolonialnemu bolj-
ševizmu, Žensko svetovno giba-
nje proti boljševizmu, Zavod
za preučavanje boljševizma in
Inštitut za znanstveno preučavanje Sovjetske zvezde.

**Plesna zabava 16. decem-
bra na Syganu**

Sygan, Pa. — Pred zaklju-
čkom leta bomo imeli še eno
zabavo, menda zadnjo v tem
letu, v soboto 16. decembra, ki
je priredila klub št. 13 in ženski
odsek doma oziroma dru-
štva št. 6 SNPJ.

Ameriški družinski koledar
samo tudi prejeli. Je fino urejen
in zanimiv. — **Lorenz Kavčič.**

**Komunisti najemali slabe
ljudi**

J. B. Matthews je bil do pred
kakim letom dni glavni sopo-
niški šéf moskovske propagande.
Ko se je z Browderjem
skregal, je postal glavni zave-
nični kongresnika Diesa in se po-
stavil na celo preiskav komuni-
stičnih aktivnosti.

Obremenjena Japonska

Proračun Japonske za bodo-
če fiskalno leto določa okrog \$2,425,000,000 potroškov, kar
je za tako državo ogromna
vsota.

**Presojanje dogodkov
doma in po svetu**

(Nadaljevanje s 1. strani)

ruska posest. Baje je bilo v na-
padu domaćinov na sovjetske
čete mnogo ubitih in nezado-
voljnost je splošna. Verjetno
je, da so sprememb povzroči-
le ljudem veliko težav, nejevo-
lje in jeze, toda upreti se, to je
odvisna od relifa, dokler se vla-

**Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO**

**Folk Songs and Music
Tamburitz Orchestra**

Station WWAY, Every Sunday 1 to 2
536 S. Clark St., Chicago — Har. 3006

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik

**PHYSICIAN AND
SURGEON**

OFFICE HOURS:

2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd

4:30-6:00 p.m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by
appointment only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu,
Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina posrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

CHICAGO, ILL.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ

dne 3. novembra 1939.

Navzoči: Donald J. Lotrich, Frank Zaitz, Anton Garden, Justin Zajec, Rok Božičnik, Vinko Ločniškar, Louis Beniger, Joseph Drasler in Chas. Pogorelec. Joško Owen in Angela Zaitz sta sporočila, da se te seje ne moreta udeležiti. Drugi odstotni: Frank Alesh, Frank Udovich in Mary Owen.

Za predsednika izvoljen L. Beniger.

Zapisnik prejšnje seje prečitan in sprejet.

Dopusi. — Tajnik prečita pi-
smo Antona Gerbca iz Lloydella,
Pa., v katerem poroča o delu za Družinski koledar. K tej to

Russian Imperialism

Try as one may, by no possible stretch of the imagination can Russia's brutal, unprovoked attack on Finland be justified. Anyone attempting vindication of Stalin's latest grab can succeed in but one thing—making a fool of himself.

Socialists have condemned imperialism from beginning to end, always. It is beyond the realm of comprehension through what twist of logic anyone could consider Russia an exception when that country hurles its powerful war machine upon tiny Finland in an effort to destroy the independence of that country and convert it into another vassal state in the expanding Stalinist empire, which has just finished gobbling up over half of Poland and all of Estonia, Latvia, and Lithuania.

The "Call" official organ of the Socialist Party, writes: The Stalin government of Russia has embarked on a Napoleonic career. Henceforth the land that was once known as a "workers and peasants' republic" takes a prominent place among imperialist nations. And judging by the ferocity of the Stalin government's attack in the first few days of the unprovoked invasion of Finland, it will take the Russians a mere week or so to acquire the unenviable reputation of older imperialisms.

The Stalin government, which for years agitated for "collective security," against "aggression," and which popularized the term "quarantine the aggressor," has violated its own stated principles.

But to the workers of the world the crime of Stalinism is not simply the matter of breaking treaties. The crime before the eyes of world labor and progressive mankind in general is the inhuman, beastly bombardment of open cities and the cold-blooded massacre of helpless civilians.

What relation has the invasion of Finland with the Hitler-Stalin alliance? Stalin fears everyone. In the imperialist grab game every other nation is an enemy, potential or actual. By establishing hegemony over the Baltic the Russian rulers hope to offset any immediate attack from the French or British empires. At any rate if they should attack the war would be fought in other people's countries.

Russian domination of the Baltic would place Stalin's government at least on par with the German Reich. It would be of mutual convenience to the two powers. It would enable Germany to get essential materials for its war on the British and French. And for the Russians, control of the Baltic would be a powerful location from which to wage war with Germany should she again become Russia's enemy.

Consumer Notes

A COLUMN OF USEFUL HOUSEHOLD INFORMATION

Government-Graded Meats Don't Cost More

Government experts figure it costs less than one-fifth of a cent per pound to grade meat according to its quality, reports the Consumers' Guide, publication of the Consumers' Council Division of the AAA.

Graders are at work in 21 cities in all parts of the country. That means that retailers almost anywhere in the United States can buy U. S. graded meats if they want to and if their customers ask for them.

When you buy government-graded meats you know you are getting the quality that you pay for. The grade mark should be on every cut taken from a carcass since it is put on with a roller stamp. It might read, for example, "U. S. Choice Steer," or "U. S. Good Lamb," etc.

Most graded meat on the market is beef. But you can also buy graded veal, lamb, and mutton, and some prepared meats such as hams, bacon, and sausage which are graded No. 1, No. 2 or No. 3. The grades of beef after July 15, 1939 will be Prime, Choice, Good, Commercial, and Utility; for all other meat cuts the grades are Prime Choice, Good, Medium and Plain.

Consumers who want to know the meaning of these grades and how they can act as money savers should write the Consumers' Council Division, Department of Agriculture, Washington, D. C., for its free pocketbook-size leaflet, *When You Buy Meat*. Not only does the booklet tell you what the grade marks mean, but it also tells you what to look for in meat that isn't graded.

Good News For Your Market Basket

Supplies of many foods for festive days this winter—and for regular fare, too—look good, the market experts report. When you make out your market lists, check them against these reported supplies.

Almonds and Walnuts: The next to the largest crop ever.

AN IDEAL XMAS GIFT

What could be more suitable as a Xmas gift for Mother or Dad than a book of interesting short stories, poems, and other articles (224 pages in all), nicely illustrated and written in the language they best understand—Slovene?

Such a publication is the American Family Almanac, now on sale.

You young folks who are looking for a suitable Xmas gift for your Mother or Dad, a gift they will certainly appreciate, send them a copy of the Almanac. Order from PROLETAREC, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. The price is 75c per copy.

Cradle of Life.....	\$2.50
Dynamite.....	2.00
Grandsons.....	2.50
My America.....	3.75

Order now for Xmas

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois.

TICKETS FOR NEW YEAR'S EVE ON SALE

CHICAGO.—Key workers who have made it possible to conclude successfully everyone of our affairs this season, in other words, the active membership of Branch No. 1 JSF, have all received quotas of tickets for the big New Year's Eve party the Branch sponsors each year.

This gala celebration is the main affair among our people in Chicago on New Year's Eve where, in company with comrades and friends, we welcome the new year and bid adieu to the old.

Large advance ticket sales spell success for any affair so don't let your's lay idle accomplishing nothing.

Welcome But Beyond Average Man's Reach

Those who have read Carl Sandburg's *Abraham Lincoln: The Prairie Years* are waiting with a great deal of impatience to get between the covers of *The War Years* in four volumes just off the press, although but few average-income people who appreciate reading the life of a man everyone admires, will be able to add new volumes to their libraries at the present price, \$20.

"That son-of-a-gun Lincoln grows on you," Sandburg states, which is certainly the case with him for each of the first three volumes of *The War Years* is over 650 pages long, and the fourth volume 413 pages, which by rough computation makes about 1,175,000 words. Other word totals, as given in Sandburg's foreword are: The Bible, 926,877; Shakespeare's complete works, 1,025,000; and Lincoln's printed speeches and writings, 1,078,365. Among the hundreds of biographies of Lincoln this is the definitive history of the time as well as the man.

Favorable Comment For Novak's Eng.-Slovene Dictionary

CHICAGO.—With more than half of the enormous task of compiling an English-Slovene dictionary suitable to popular demand of the old and new generations of Slovenes in America as well as in Europe completed, Zvonko Novak, who assigned himself the difficult work of satisfying this crying need among our people, states that a great deal of interest throughout the country is centered upon the work and his hope for successful response has not failed him.

Louis Adamic's article on the need for an English-Slovene dictionary more adequate than the few such dictionaries now in circulation, was published recently in practically every Slovene and Croatian newspaper. The December issue of *Cankarjev Glasnik* also carries a lengthy article on Novak's work, with the editor's additional suggestions.

THAT'S RIGHT

CHURCHILL CALLS ON HITLER TO FIGHT — headline in The New York Daily News.

Well, if those two would meet on some Danish coast pasture, a few million common soldiers might live a great deal longer.

The Real Danger

Governors of the New York Stock Exchange are worried because a survey shows that only one person out of four understands the function of the exchange.

They would worry more if a majority of the people thoroughly understood.

SEE THAT THE UNION LABEL IS ON ALL YOUR XMAS GIFTS!

FINNS FLEE TOWN

Residents of Terijoki, last Finnish town on the road to Soviet Russia, evacuated it before the then-threatened invasion of the Russian army.

The Nation's Food Supply

Food supplies for the year ending July 1, 1940, will be ample to meet domestic requirements, according to a recent investigation of the Nation's food prospects by the Bureau of Agricultural Economics of the Department of Agriculture. Some foods—such as lards, fats, wheat, rice, sweet potatoes, and fresh, dried, and canned fruits—will be more plentiful than in recent years. Most other food-stuffs will be available in about the same quantities as in the 2 preceding years. A few items, such as potatoes and dried beans, will not be on the market in quite so large quantities as usual, but the prospective supply is substantial and no serious shortage is anticipated.

MEAT.—More meat than in any year since 1934 is in prospect. Pork will be particularly plentiful in the coming season. Beef will be at least as plentiful as in the season just ended, and little change is expected in the supply of lamb.

POULTRY.—Nearly 200 million pounds (8 percent) more poultry meat are expected to be available for consumption than last year. The supply is considerably larger than the amounts the country has consumed in any of the past 3 years.

EGGS.—Larger laying flocks and higher egg production per hen are indicated. Nearly 800 million (2 percent) more eggs than last year will probably be available, a supply considerably above the levels of the past 3 years.

DAIRY PRODUCTS (Except Butter).—Supplies of milk, cream, and manufactured dairy products (except butter) will not be quite so great as during the past 3 years, when milk production reached record levels. The decline will be small and is estimated not to exceed about 3 percent.

BUTTER.—The supply of butter will be more plentiful than usual. The amount available for consumption during the next year will not, however, equal the large supplies of butter on hand during recent months.

SUGAR.—Ample supplies of sugar above normal requirements of recent years are in prospect. The quota system under which sugar imports are regulated was suspended by the President in September 1939, thereby permitting imports of larger quantities of sugar into the United States.

WHEAT.—The amount of wheat consumed by Americans has not varied a great deal in the past 3 years. It has been substantially below the amount used in the 1920's, chiefly because of changes in diet habits of the Nation. The supply of wheat available for consumption and export is expected to be above the quantity available during each of the last 3 years.

FRESH VEGETABLES.—The supply of fresh vegetables may be 5 percent smaller than last year's record production. Nevertheless, it will be larger than in other recent years.

MAN'S INHUMANITY

Never among animals does the creature which is born to be a dove change into an osprey, that is seen only among men. Man's inhumanity to man is beyond all comprehension.

In the coal fields little children called "slate pickers" are put to work in coal breakers separating slate from coals as it passes by in a chute. In the South children, as soon as they are old enough to pick cotton and strong enough to carry a basket, are put to work in cotton fields and referred to by various nicknames in the various sections. In every industry in America today profits are accumulated through the sweat of little children.

Profit, and more profit, is the all-powerful driving force which makes the owners of industry cruel, inhuman creatures not below sweating the life out of little children.

POTATOES.

White potatoes are expected to be available in smaller quantities than last year. The reduction does not indicate any acute shortage, as in 6 of the last 15 years the supply of potatoes has been smaller than the crop expected this year.

CANNED VEGETABLES.—Consumption of canned vegetables has increased substantially during the past 2 years. Production has likewise increased. This year's supply may be 12 to 15 percent below the relatively high levels of the past 2 years, but still more plentiful than in other years.

FRESH AND CANNED FRUITS.

Consumers will find fewer pears, grapes, and citrus fruits on markets than last year. This reduction will be more than offset by larger amounts of apricots, cherries, peaches, cranberries, fresh plums and prunes, and apples. The quantity of canned fruits and fruit juices available during the coming year will be considerably larger than average consumption of the last 3 years.

DRIED BEANS.—As a result of a marked drop in production the supply of dried beans is expected to be almost 15 percent smaller than the record crops of the past 2 years.

DAIRY PRODUCTS (Except Butter).—Supplies of milk, cream, and manufactured dairy products (except butter) will not be quite so great as during the past 3 years, when milk production reached record levels. The decline will be small and is estimated not to exceed about 3 percent.

BUTTER.—The supply of butter will be more plentiful than usual. The amount available for consumption during the next year will not, however, equal the large supplies of butter on hand during recent months.

SUGAR.—Ample supplies of sugar above normal requirements of recent years are in prospect. The quota system under which sugar imports are regulated was suspended by the President in September 1939, thereby permitting imports of larger quantities of sugar into the United States.

WHEAT.—The amount of wheat consumed by Americans has not varied a great deal in the past 3 years. It has been substantially below the amount used in the 1920's, chiefly because of changes in diet habits of the Nation. The supply of wheat available for consumption and export is expected to be above the quantity available during each of the last 3 years.

FRESH VEGETABLES.—The supply of fresh vegetables may be 5 percent smaller than last year's record production. Nevertheless, it will be larger than in other recent years.

MAN'S INHUMANITY

Never among animals does the creature which is born to be a dove change into an osprey, that is seen only among men. Man's inhumanity to man is beyond all comprehension.

In the coal fields little children called "slate pickers" are put to work in coal breakers separating slate from coals as it passes by in a chute. In the South children, as soon as they are old enough to pick cotton and strong enough to carry a basket, are put to work in cotton fields and referred to by various nicknames in the various sections. In every industry in America today profits are accumulated through the sweat of little children.

Profit, and more profit, is the all-powerful driving force which makes the owners of industry cruel, inhuman creatures not below sweating the life out of little children.

Christmas Party For Chicago SNPJ Youngsters

CHICAGO.—Juvenile members of all SNPJ lodges affiliated with the Chicago District Federation of the SNPJ in particular, and adults in general look forward each year to the annual Grand Christmas Party sponsored by the Federation.

This year it is scheduled for Sunday, Dec. 17, at the SNPJ Hall, with an elaborate program of fun lined up and topped off with a visit from Santa himself with gifts for all the youngsters.

Katka Zupancic has written a short Christmas play entitled "Long-fingered Santa," a pantomime in which the "real" Santa appears to the great joy of the youngsters after a pseudo Santa almost succeeds in stealing their gifts.

After the program there will be dancing in both halls.

VISITORS

CHICAGO.—Visiting at the Slovene Labor Center last week were: Frank and Matilda Vesel, Louis, Joanna, Joseph and Mary Kosmerl, and Mary Molek, all from Joliet, Illinois. They returned home with the first copies of the American Family Almanac to reach Joliet.

Taking and Operating

The current issue of Collier's magazine contains an article which we Socialists may well ponder.

The thesis is Mexico and its seizure of the oil properties formerly owned by foreign capitalistic interests. Discounting whatever political bias and economic interest which may have colored the charges in the story, what the author says is that, having taken the oil industry, the Mexicans are now permitting it to run to seed. Gasoline is of a very low octane rating, just barely high enough to run an automobile. Service is poor. Repairs and replacements are neglected. And, to make matters all the worse, the conditions of the oil workers are not so good as they were before the expropriators were expropriated.

We give this brief synopsis of the story because we, as Socialists, are keenly aware that taking the wealth of the nation for the people is only half of a very necessary job. The other half is operating national resources efficiently and in such a manner that the general level of human welfare will be elevated.

The question is, can democracy do that job?

The more we ponder that question, the greater becomes our conviction that, whatever shortcomings it may have, the American Labor Movement must assume the task of safeguarding human freedom.

When we think of such well-prepared organizations as the hosiery workers, the International Ladies' Garment Workers and the Amalgamated Clothing Workers we have hopes that the story which Collier's tells about Mexico never can be told about the U. S. A. Those unions organized long ago have had time to devote to such matters as shop management and plant control. When they ask for a share in the management of their industries they are seeking a power which they are equipped to use.

However, there is another side to the picture which is not so encouraging. There are many new unions which have not had the time to perfect the intelligent discipline which is needed to manage the industries upon which all of us depend. Thinking of them, we can only hope that they will take what time remains to learn their business and prepare for the task of socialization which lies ahead.

However justly we may condemn the capitalist economy—and we see it as the soil in which all social diseases germinate—we would be foolish to remain blind to the fact that taking and operating are two different things. To take requires only the